

DRUŽINSKI TEDNIK

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 253, tel. št. 33-32. — Račun Pošt. hran. v Ljubljani št. 15.393. — Naročnina: ¼ leta 20 lir

NOVA VOJNA

Pod gornjim naslovom je napisal v predzadnji številki *Nashe borbe*, glasila dobrovoljskega korpusa, Dimitrije V. Ljotić uvodnik, ki je po originalnosti ideje in jasnosti logike vreden, da ga v celoti ponatisnemo.

Nova vojna: to nikakor ni fantazijska tretja svetovna vojna, to se pravi, konflikt med Angloameričani in Sovjeti, o katerem tako imenovana ofarska sredina noče nič slišati, ker ji ne gre v račun. Nova vojna: to je nemška gverilska vojna, ki je nujna in neizogibna, če bi nasprotnik zasedel Nemčijo, nemška vlada in vojaško vodstvo pa ne bi hotelo kapitulirati. Nova vojna: to je uvod in neizogiben pogoj za tretjo svetovno vojno.

Priporočamo svojim bralcem, da preberijo prejšnjo Ljotičev članek. Tiste vezalnice, ki zmerom vse najboljše vede in se slane požirajo od ameriške čokolade, ki jih čaka čez famoznih 14 dni, bi pa opozorili na to, da je G. Ljotić užival pred vojno sloves enega naših najboljših pravnikov in poznavalcev mednarodnega prava — če jim že nič ne pomeni okoliščina, da je to in ono, kar svet danes prestaja, napovedal že pred šestimi leti. Morda bi zato kazalo misliti, da nemara tudi pričujoče njegovo razglabljanje ni napisano tjavdan.

K. B.

Nova vojna: tako jo imenujemo najprej zaradi tistih zelo mnogobrojnih, za katere se bo vojna proti Nemčiji končala v nekaj dneh.

Ko bodo minili vsi roki in vsi od njih postavljeni pogoji, vojna bo pa še zmerom trajala, bodo videli, da se zdaleč ni končala in da so njihovi upi brez podlage.

Ti njihovi upi temelje na dejstvu, da stoje Sovjeti pred Dunajem in pred Berlinom in da so Angloameričani pustili daleč za seboj Ren in lahko prodirajo v srce Nemčije, medtem ko letalstvo uničuje možnosti rednega prometa, prvi pogoj za izrabo strateških smeri, ki so bile doslej nemška premoč. Pod takšnimi pogoji nemška organizirana vojna sila zares ne bo mogla več dolgo kljubovati na načelih klasične strategije. Zato je sklepanje tistih, ki pričakujejo nagel konec vojne, na videz pravilno: če je klasična strategija nemomajna resnica, je konec vojne zares blizu.

Toda že dogodki po letu 1941. v Jugoslaviji so pokazali, da je na zasadenem ozemlju moči improvizirati vojaško silo, ki nadaljuje boj proti zavojevalcu. Jugoslovansko državno in vojaško vodstvo je stalo na stališču klasične strategije: ko je podpisalo kapitulacijo, je s tem vzelo svojemu narodu pravno možnost za nadaljnje vojskovanje. Toda realnost je prav nato pokazala mnogo možnosti, danih na razpolago tistemu, ki ima interes organizirati odpor.

Nemško državno in vojaško vodstvo nima nikakršnega interesa kapitulirati, ker mu ne dajejo sploh nikakršnih ugodnih pogojev, da bi moglo pristati na kapitulacijo. Že dolgo časa je od tega, ko je Goebbels zapisal v nekem svojem članku trditve, da zavezniki podaljšujejo vojno, ne Nemčija, ko zahtevajo brezpogojno kapitulacijo, s tem je z najbolj poklicanega nemškega mesta prišla popolnoma jasna beseda, da bi nemško vodstvo pod kolikšnim ugodnim pogojem prenehalo vojno. Nemško vodstvo ne more kapitulirati, mora torej nadaljevati vojno. In nadaljevalo jo bo, pod pogoj, ki mu še ostanejo.

Utegne kdo na to reči: kako neki jo bo nadaljevalo? Kje ima letala? Kje tanke? Kje prostor? Prav kmalu se bosta, če pojde tako dalje, sovjetska in angloameriška fronta združili. Kje je oskrba? Kje promet? Kje industrija?

Dal Tisti, kateri tako vpraša, ima prav s stališčem klasične strategije. Toda Nemčija ne more odložiti orožja, mora se vojskovati in vojskovala se bo, pri čemer se bo držala načel nove strategije in jih razvila, tiste strategije, katere obrise vidimo od leta 1941. v Jugoslaviji.

Pogoji, zelo ugodni pogoji za to obstoje, a prvi pogoj je, da se sploh kdo hoče vojskovati.

Prvič mora biti vodstvo, ki se bo hotelo vojskovati. Takšno vodstvo Nemčija ima, o tem nihče ne more dvomiti.

(Imel sem priložnost govoriti pred desetimi tedni z mladim voditeljem neke balkanske protikomunistične bojne organizacije. Moral sem obdobjati njegovo vero. Rekel mi je: »Samo pet mož na ostane pri življenju v naši organizaciji, pa bomo zmagali, bo zmaga naša misel.« Iz teh besed je kipeła tolikšna moč, da je bil sleherni dvom nemogoč. Naj se je zdelo še tako neverjetno, popolno-

ma jasno je bilo, da pet mož, ki jih vodi takšna vera, zares mora zmagati.)

Drugič morajo biti možje, ki se bodo hoteli vojskovati. Takšne može Nemčija ima v zelo velikem številu. Ni ga naroda na svetu, ki bi imel toliko in takšne borce, kakor jih ima Nemčija. Računati sme z milijoni takih borcev, a toliko jih za ta nadaljnji boj niti ni treba: z mnogo manjšim številom se narede čudeži.

Tretjič ne sme biti kapitulacije, zakaj kapitulacija po eni strani konča boj in najmanj, kar se sme reči, naredi zmedo med narodom, po drugi strani pa dá sovražniku neke pravice: pravico, da smatra vojno za končano in sleherno kršitev miru za banditstvo, protipraven prestop, zaradi česar sme izvajati represalije. Toda vemo, da kapitulacije ni in da je ne bo.

Četrtič, vojskovati se ne sme narod ampak vojska, zakaj tudi to bi dalo sovražniku pravico do uničevanja in maščevanja, vrhu tega pa to Nemčiji niti potrebno ni, ker ima zadosti borcev, več ko zadosti.

Petič, vojska mora imeti dovolj lahkega orožja in streliva zanj. Vsakdo bo priznal, da je Nemčija temu pogoju kos.

Vsa ostala oskrba vojske pojde na rovaš sovražnika.

To imenujemo novo vojno tudi zaradi tistih, ki mislijo, da se sedanja končuje, in pa zato, ker jo bo bil velik narod, v velikih razsežnostih, organizirano, pod vodstvom pravega generalnega štaba in po novi strategiji.

Kako se bo ta vojna razvijala? Človek dobiva vtis, kakor da vzhodna fronta načrtno kljubuje, zahodna pa prosto pušča sovražnika naprej. Vsekako bolje ustreza nemškemu narodu, da pride čim manjši njegov del pod Sovjete, ker so življenjski pogoji pod Angloameričani, vsaj glede zverinstev, ki jih leti v glavnem nad nemškim narodom ne počno, zdaleč boljši od razmer pod Sovjeti.

Računati smemo, da bo najmanj en milijon mladih in zdravih Nemcev tvorilo novo nemško prostovoljsko armado, ki se bo skrila po gozdovih s svojim odličnim lahkim pehotnim orožjem in z zadostno količino streliva. Razdeljeni in majhne, gibke enote, bodo sovražnika (ki ga bodo bolje poznali kakor on njih) iznenada napadali na pohodu ali pa doma, podnevi in ponoči, in ga vznemirjali, mu zadajali izgube in ga uničevali malone kakor bodo hoteli.

Računamo, da bo ta vojna strašno okrutna, uničevalna nasproti Sovjetom, milejša nasproti Angloameričanom. Nasproti le-tim ima vojna namen, pokazati jim, da še ni končana, da položaj Angloameričanov s prihodom v Nemčijo nikakor ni postal ugoden, da jih nasprotno šele zdaj nemška vojska zares grabi za goltanec, z drugimi besedami, da se more vojna končati samo politično.

Če vpoštevamo, da more Nemčija

postaviti na noge nekaj tisočev takih čet, da bo razpolagala z najpopolnejšo obveščevalno službo, da bo zvezna služba idealno funkcionirala, si moremo predstavljati, na kakšne nastope, na kakšne manevre, na kakšna presenečenja mora biti nasprotnik pripravljen.

Angloameričani bodo prišli v položaj, da bodo branili in popravljali nemške komunikacije, nemške naselbine, nemške tovarne, nemške rudnike. Za oskrbo nemškega naroda bodo moralno zavezniški odgovorni. Zveza med posameznimi zavezniškimi garnizijami bo odvisna od dobre volje nemškega vodstva. Premoči zavezničkov glede letal in tankov ne pride v poštev za tak način vojskovanja: tu pride v prvi vrsti v poštev sposobnost posameznega borca, a v tem pogledu jih je nemškemu vojaku malo enakih. Vrh vsega se bo nemška narodna enotnost najbrže ohranila in še okrepila.

Medtem postaja politični spor med Sovjeti na eni in Angloameričani na drugi strani vse bolj odkrit. Dan za dnem nam to dokazujejo radijske postaje, posebno po kriskimski konferenci. Ta spor bo čedalje ostrejši. Najbrže bo še letos dosegel svojo kulminacijo. Iz njega bo morala počiiti vojna.

Pred tem bodo pa Židje vse storili, da se to ne zgodi, predvsem na ta način, da bodo čez noč postali pacifisti. Dotlej so bili in so belicisti, t. j. za vojno — od takrat bodo pa za mir: stavili bodo na utrujenost ljudskih množic, nastopili bodo na lepem zoper vojno. Vse kar je pod njihovim vplivom, a tega je ogromno, pričeni pri tisku, bo završalo od pacifističnih krilatic. Najprej so vse storili, da pride Evropa pod vpliv in celo pod oblast boljševizma, ob vneti podpori Angloameričanov, tedaj bodo pa na lepem dokazovali Američanom in Angležem, da naj »gledajo na svoje stvari in »celijo svoje rane« in da naj dvignejo roke od Evrope in Evropejcev. Čudež bo, če se ne bo tako zgodilo — še večji, če bo Angloameričanom uspelo otrresti se njihovega vpliva.

Ce res počti tretja vojna, vojna med Angloameričani in Sovjeti, pride trenutek rehabilitacije Nemčije. Ni možna ta vojna, če ne bo Nemčije ob strani Angloameričanov.

Na ta trenutek bo čakala nemška vojska. Zato zdaj ne bo odložila orožja. Zato bo bila to novo vojno, pod novimi, težkimi sicer, a častnimi pogoji.

Ce bodo gori orisani pogoji izpolnjeni, je gotovo, da Nemčija te vojne ne bo izgubila.

Roosevelt umrl

Prejšnji četrtek je umrl, zadet od možganske kapi, predsednik Združenih držav Franklin Delano Roosevelt. Z njim je odšel v večnost mož, ki mu ne gre najmanjša zasluga za gorje današnjega sveta.

Izkušnje zadnjih let so nas izučile, da se na nikogar ne zanašamo, zato tudi na Rooseveltovega naslednika Trumana ne prisegamo. Vemo pa dvojce: bolj Stalinu na uslugo, kakor nau je bil pokojnik, mu nihče ne bo mogel biti. In drugo: komunistični glasovi, ki so Roosevelta pomagali izvoliti, Trumana ne obligirajo.

Napetost med zavezniki zaradi Poljske

27. marca t. l. se je 15 poljskih politikov londonske smeri podalo na vabilo sovjetskega generala Ivanova v njegov glavni stan na čajanko. Od tistih dob manjka za temi poljskimi politiki sleherna sled. Eni mislijo, da jih je sovjetska policija spravila s poti, po trditvah drugih so jih pa boljševiki odpeljali v Moskvo, da izsilijo od njih pristaneke na sestavo vlade, kakršno zahteva Stalin.

V Londonu in Washingtonu se zaradi tega novega dokaza brezobzirnosti sovjetske politike začenejo po poročilih iz nevtralnega Stockholma tako resno vznemirjati, da je stvar prišla celo že v parlament. Zunanji minister Eden seveda ni mogel dati nikakršnega zadovoljivega odgovora; izjavil je samo to, da je naročil britanskemu poslaniku v Moskvi, naj se pozanima, kje so poljski zastopniki, ki »so bili po nekih poročilih odpotovali v Sovjetsko zvezo, da se porazgovore o sestavi nove provizorne poljske vlade«.

Kako malo se v Moskvi menijo za takšno britansko »zanimanje«, je kmalu nato moral priznati sam Reuter, ko je razglasil, da »britanski veleposlanik v Moskvi, sir Archibald Clark Kerr doslej še ni mogel prav nič razčistiti problema 15 poljskih eksilnih politikov, ki so 27. marca, po prihodu v glavni stan generala Ivanova, izginili«.

Skrivnostno izginotje 15 poljskih politikov pa ni edina poljska zadeva, ki spravlja Britance ob spanec. Tako dobivajo — po poročilih iz nevtralnega Madrida — v Londonu dan za dnem več poročil o strahotah, ki jih morajo prestajati pristaši londonske poljske vlade od lublinskih, to se pravi, boljševiških oblastev. »Angleška javnost«, piše londonski dopisnik lista *Ya*, »jemlje z grozo na znanje te dogodke, ki kažejo hkrati, s kolikšnim prezirom ravnaajo tam z Anglijo. Tako n. pr. so izginili mnogi svojci Poljakov, ki se bore v vrstah angloameriških armad. Ti svojci so dobili v izpolnitev rusko vprašalno polo. Če je kateri od vprašancev izrazil željo, da bi rad šel k svojemcu na Anglesko, je na lepem skrivnostno izginil.« (Za Angleske je ta metoda mogoče nova, za nas ne. Poznamo jo že od takrat — in tega bo kmalu tri leta — ko je prav tako skrivnostno izginilo 12 od rdečih banditov »rešnih« internancev, ki so bili tako neprevidni, da so izrazili željo, da bi hoteli domov. Op. ured.)

Španski časnikar pravi dalje, da je poslušanje angleških in ameriških, torej zavezniških radijskih oddaj na Poljskem strogo prepovedano. »Vrsta nasilstev nad Poljaki bi se dala še poljubno nadaljevati. Poljski problem,« končuje španski list, »tvori oblak nevihte na obzorju sanfranciške konference«.

Po poročilu angleškega časnika *Catholic Herald* so samo v zadnjem mesecu deportirali v Sibirijo več kakor 20.000 Poljakov, med njimi 2000 oficirjev in moč poljske domovinske armade. Več ko 6000 članov domovinske armade je pa zaprtih v koncentracijskem taborišču pri Lublinu, kjer vladajo grozovite razmere. Število ustreljenih Poljakov, ki so priznali, da so pristaši londonske poljske vlade, gre že v tisoče.

Ameriški pisatelj William Walsh je napisal v sanfranciškem listu *The Leader*, da so Sovjeti doslej odgnali v Sibirijo skoraj 1.750.000 Poljakov. Večino od njih so umorili. Le malo preživelih bo prestalo pekel sovjetskih razmer.

Po nekem poročilu ameriške poročevalske agencije Associated Press se v Washingtonu boje, da ne pride zaradi Poljakov do odkritega preloma med tremi veleislami. London in Washington mislita, da nosijo glavno krivdo za polom pogajanj glede Poljske Sovjeti, Moskva si je jaltski dogovor razlagala tako, da naj se lublinska vlada samo razširi, ne pa preuredi, to je pa ravno nasprotno od tistega, kar imata v mislih angleško in ameriška vlada.

»Poslednji naval Azije«

V ponedeljek zjutraj se je začela nova boljševiška ofenziva na nemško fronto ob Odri. Cilj Moskve je očitno doseči tisto, kar je gigantskem azijskemu naskoku pred tremi meseci izpodletelo: osvojiti Berlin in s to trofejo v San Franciscu knock outirati ne samo oba anglosaška zaveznika, ampak še mnogo bolj male vazale, ki jih je zadela nesreča, da morajo svojega smrtnega sovražnika šteti za prijatelja.

Upamo, da bo Sovjetom tudi zdaj izpodletelo. Upamo, smo zapisali, ker imamo pogum reči na glas tisto, kar premmogi Ljubljančani, na zunaj brezbarvni, a zadnje čase nekam vidno zaskrbljeni, samo na tihem žele. Upamo, da bo nemška vzhodna fronta držala tako, da bo barbare za zmerom minilo vdirati k nam v Evropo. V zvezi z najnovejšo sovjetsko ofenzivo se nam zdi važno, citirati dnevno povelje, ki ga je Hitler naslovil na vojaške vzhodne fronte. Dnevno povelje pravi med drugim:

Vojaki nemške vzhodne fronte!

Poslednjič je židovsko-boljševiški smrtni sovražnik nastopil s svojimi množicami k napadu. Razbiti hoče Nemčijo in iztrebiti naš narod. Vi vojaki z vzhoda v dobrih meri danes že sami veste, kakšna usoda grozi predvsem nemškim ženam, dekletom in otrokom. Medtem ko bi starci in otroke pobili, bi žene in dekleta degradirali na kasarnske vlačuge. Ostali bi šli v Sibirijo.

Računali smo s tem naskokom in od letošnjega januarja vse storili, da izgradimo močno fronto. Boljševiki bo to pot doživel staro usodo Azije, to je, moral bo in bo izkrevljal pred prestolnico nemškega Reicha.

Če bo v prihodnjih dneh in tednih vsak vojak na vzhodni fronti storil svojo dolžnost, se bo poslednji naval Azije prav tako zdobil, kakor se bo na koncu kljub vsemu izjalovil tudi vdor naših nasprotnikov na zahodu.

V tej uri zre ves nemški narod na vas, moji vzhodni borci, in upa le v to, da se bo spričo vaše vztrajnosti, vašega fanatizma, vašega orožja in pod vašim vodstvom boljševiški naskok zadržal v krvi. V trenutku, ko je usoda vzela s sveta največjega vojnega zločinca vseh časov, se bo odločil preobrat te vojne.

USA — GB — SSSR

N. VELIKA BRITANIJA

4*

Medtem ko izkorišča domače in priseljeno židovstvo strahote te vojne v svoje dobičkarke in politične namene, na trpi in propada ljudstvo angleških širokih množic pod težo stisk in grozot ter zre s strahom tudi v povojno bodočnost. Kako demoralizira vojna revščina zlasti širše in srednje sloje, nam dokazujejo zelo zgovorno tožbe angleškega tiska o propadanju morale pri ženskah. Lačne in slabo oblečene Angležinke se čedalje bolj vdajajo prostituciji za hrano in obleko. Angleški listi sami pišejo, kako love ameriški vojaki po Oxfordskem ringu ne le dekleta, ampak tudi mlade žene na svilene nogavice, blago za obleke ter večerje v barih. Ameriški vojaki, oskrbljeni z vsem in z možnostjo različnih dobav iz Amerike, so postali v lačni, slabo oblečeni in od vojnih grozot utrujeni Angliji veliki gospodje, ki gledajo zviška na Angleže in zlasti Angležinke.

Toda zagrenjenosti ni mogoče opaziti le med ženskami svetom in med civilisti, ampak tudi med frontnimi vojaki, ki se boje zlasti bodočnosti, časa po vojni. Tipičen za ta strah je

članek, ki ga je napisal letalec *Harries* v frontnem listu »*Gen*«. *Harries* je napisal svoj članek na razpis nagrade uredništva lista o »brezrazrednem angleškem družbenem redu« in dobil prvo nagrado. Pisec pravi med drugim:

»Srednji (meščanski) stan angleškega družbenega reda je najbolj zopna zadevščina, ki si jo sploh moremo misliti. Svet srednjega stanu po sedanjih angleških predstavah bi bil hušji od Dantejevega sedmega pekla. Glavna nesreča Anglije je, da je vsakemu Angležu dejansko onemogočeno preiti iz enega v drug družbeni razred.«

Dalje govori o strahu, ki prevzema angleške vojake, da bodo prisiljeni kot invalidi tudi po tej vojni živeti ob beračenju. Saj morajo že zdaj po habilitaciji te vojne beračiti. In *Harries* se vprašuje, kako naj vpliva to moralno na duha angleškega vojaka in ljudstva. Zato je pisec za »brezrazredno družbo«.

Kaj pomeni »brezrazredna družba«, ve vsakdo, kdor pozna končni cilj komunizma. To pomeni, da je letalec *Harries* že inficiran s komunizmom, kar tudi javno izpoveduje, in celo — v frontnem vojaškem listu In infekcija s komunizmom se širi v Angliji mnogo bolj, kakor bi utegnil kdo pri nas misliti, infekcija s tistim komunizmom, ki je bil zasnovan prvotno v Angliji kot izvozno blago, ki ni namenjeno za uporabo v Angliji sami.

Kakor smo povedali že v prejšnjem članku, je pobegnil praoc komunizma in boljševizma, Žid Karl Marx iz Nemčije in Francije v London, kamor je prišel za njim tudi njegov komunistični tovariš Engels. Tako je postal London v prejšnjem stoletju prvo središče marksizma, ki je izvajal svoje teorije v veliki meri iz angleških razmer in na podlagi drugega angleškega Žida, Davida Ricarda, utemeljitelja teoretičnega kapitalizma.

V predgovoru h »Komunističnemu manifestu (bibliji komunizma) beremo med drugim:

»V Londonu je naročila v mesecu novembru leta 1847. Zveza komunistov podpisanimi, da napišeta javnost namenjeno razpravo, ki naj vsebuje izčrpen teoretični in praktični program stranke.«

Prav tako se je v Londonu ustanovila tudi Prva internacionala, in od onod je prišlo na celino geslo razrednega boja. S cinizmom je potem gledala Anglija sadove te židovske akcije, ki je pričela počasi razkrajati vso Evropo, saj je bilo to popolnoma v skladu z angleško kontinentalno politiko »ravnotežja«. Ob tej razkrajajoči se Evropi je mogla Anglija mirno zavladati nad svetom, kakor pravi tako lepo ameriški publicist *Carleton Beals* v svoji l. 1940 izdani knjigi »Panamerica«.

Toda London ni bil samo zibelka marksizma, ampak tudi neposredno

samega ruskega boljševizma. Tudi ta, kakor marksizem, more nositi označbo *Made in England*. Ko so leta 1903. ruski revolucionarji, zbrani na kongresu v Bruslju, zaradi nevarnosti aretacije zbežali v London, so tam nadaljevali in zaključili svoj kongres, ki je postal usoden ne samo za Rusijo, ampak tudi za vso Evropo in ves svet. V Londonu se je namreč razvil tedaj spor o prvem členu pravil, ki naj bi določil, kdo sme postati član stranke. Pri tem sta trčila skupaj oba glavna voditelja, *Martov* in *Lenin*. Pri glasovanju je dobil Lenin nekaj glasov več, in od tistega trenutka dalje so se imenovali Leninovi pristaši boljševiki (večinci). *Martov*jevi pa menjševiki (manjšinci). Tako se ni torej rodil v Angliji samo marksizem kot podlaga komunizmu, ampak tudi boljševiški leninizem kot nasledek marksističnega komunizma. Toda — le za izvoz kot produkt: *Made in England*.

Žid *Malthus* je ustvaril v Angliji za izvoz liberalizem za francosko revolucijo, Žid *Ricardo* je ustvaril v Angliji teorijo kapitalizma za židovsko finančno obvladavanje sveta, Žid *Marx* je ustvaril v Angliji teorijo in prvo internacionalno marksističnega socializma in komunizma, Polžid *Lenin* je ustvaril v Angliji komunistični boljševizem, edini Nežid v tej vrsti, *Churchill*, pa ustvarja zdaj v isti Angliji s svojim izdajanjem evropskih

* Gl. prve tri članke v prejšnjih treh številkah *Družinskega tednika*.

Važno za naročnike, kupce in prodajalce »Družinskega tednika«

Zaradi skrajnega varčevanja s papirjem moramo z današnjim dnem do nadaljnjega ustaviti sprejemanje novih naročnikov. Prav tako smo počenši s to številko znižali število izvodov Družinskega tednika, ki jih dobivajo v predprodajo trafike in kolporterji. Prosimo cenj. bralce, naj upoštevajo sedanje izredne razmere in naj se jim skušajo prilagoditi tudi pri kupovanju našega lista. Vse tiste prijatelje Družinskega tednika, ki bi se želeli pozneje naročiti nanj, obveščamo, da jih bomo vpisali v poseben seznam po časovnem redu njihovih prijav; če bi kdo od dosedanjih naročnikov list odpovedal ali umrl, ga bo namesto njega lahko naročil tisti, ki se je prvi prijavil.

DRUŽINSKI TEDNIK

Hvaležnost domobranskim invalidom

Otvoritvi prvega domobranskega invalidskega doma je prisostvoval tudi prezident general Rupnik

V nedeljo dopoldne so slovesno izročili njegovemu namenu novo pripravljeni prvi invalidski dom Slovenskih domobrancev. Skrb in hvaležnost domobranskim invalidom, ki so se žrtvovali za slovenski narod v borbi proti zločinskemu komunizmu, je to narekovala in zahtevala. Domobranski invalidi so dobili s tem prvi drobec hvaležnosti, ki jo zaslužijo. K otvoritvi je prišel tudi prezident general Rupnik s svojo gospo soprogo, nadalje poveljnik Slovenskega domobranstva polkovnik Krenar, njegov pomočnik podpolkovnik Vizjak in mnogo drugih povabljenih gostov. Stotnik dr. Grapar, šef domobranskega zdravstvenega oddelka, je ugodoma pozdravil vse navzočne, nato pa očrtal pomen novega doma. Vojni kurat dr. Lenček je novi dom blagoslovil, za njim pa je izpregovoril prezident general Rupnik:

Dragi moji soborci — domobranski invalidi! Vi ste svojo dolžnost do Boga, naroda in domovine zvesto izpolnili. Videti dokaz za to vašo požrtvovalnost so vaša močno prizadeta telesa. Zaupanje v Boga in hrabrost, s katero ste se borili in vzeli nase težko žrtve, naj vas tudi odslej spremljata okoli vse življenje; zakaj samo z njuno pomočjo boste lahko prenašali svojo žrtve, ki ste jo doprinesli za slovensko narodno skupnost. Za nas, za katerih varnost ste se borili in krvaveli, nastopa sedaj dolžnost in zadolžitev, da vam na vaši nadaljnji življenjski poti poplačamo zasluženih zahval tako, da se ne boste nikoli čutili pozabljeni in zapušteni, ampak da boste ponosni in samozavestni zavzeli ono častno mesto v slovenski narodni skupnosti, ki ste si ga s svojo žrtvijo za dobrobit slovenskega naroda priborili in zaslužili. Za prvo silo so vam z ozirom na težko muko in stisko, ki tlačita ves naš narod, nudili prvo pomoč v glavnem vaši zdravi sobori, naši vrli domobranci. Toda prav to je najboljši dokaz za to, da vas ves narod ceni,

ljubi in skrbi za vas, zakaj naši najboljši rojaki so zbrali prav v našem hrabrem domobranstvu. Iz njihove srede bodo prišli preizkušeni bodoči voditelji novega življenja v novi svobodni slovenskega naroda. Iz njihove srede bodo nastopili tisti, ki bodo slovenskemu narodu prižgali svetlo luč novih časov boljšega in pravičnejšega reda, kot smo ga kdajkoli imeli. Ti, v živah, stiskah, borbah in krvi najtežjih časov slovenske zgodovine preizkušeni novi voditelji slovenske usode, svojih soborcev, vas, dragi naši invalidi, prav gotovo ne bodo nikdar pozabili.

Tudi za ta vaš prvi »Invalidski dom« gre v prvi vrsti zahvala prav vašim dičnim, hrabrim soborcem-domobrancem. Naši ljubljani domobranci, naš ponos in naši prvoborci na vseh področjih slovenskega preporoda, so iz svoje skromne vojaške plače nabrali najpotrebnejša sredstva, da so vam s pomočjo Mestne občine ljubljanske uredili to prebivališče in vam tudi omogočili, da boste po odgovarjajočem strokovnem šolanju navzlic prestreljenim udom lahko še naprej delali v svojih dosedanjih ali novih poklicih. Tako boste zopet lahko stopili kot polnovredni člani v delovne vrste slovenske narodne skupnosti.

Ko vas v tem vašem novem domu toplo pozdravljam, vas pozivam, da tudi v naprej ostanete neomahljivi, dobri Slovenci in vrli domobranci, vsem Slovincem v vzgled izpolnjevanja dolžnosti do Boga, naroda in domovine!

Božji blagoslov naj bo z vami v vašem novem domu! Srca vsega slovenskega naroda so in ostanejo z vami.

Zivelil! Govor prezidenta so vsi navzočni sprejeli z odobravanjem. Po svojem govoru je g. prezident še razdelil med invalide razna darila in se z vsakim posebej razgovarjal, nakar so si vsi prisotni ogledali nove prostore, v katerih bodo od zdaj naprej prebivali domobranski invalidi.

Vito Kraigher ujet

Pri čistilnih akcijah na Goriškem so ujeli tudi zloglasnega komunističnega tolovaja Vito Kraigherja, ki je pred kratkim bil imenovan za »vrhovnega državnega tolovaja« pri komunističnem sodstvu, poprej pa je bil voditelj VOSA. Pri njem so zaplenili tudi velike količine dokumentarnega gradiva.

Lepi uspehi domobrancev

Pod Blegašem in okoli Cerknega na Primorskem so pred kratkim protikomunistični oddelki, med katerimi so modelovali tudi gorenjski domobranci, naredili v teh krajih velike čistilne akcije. Komunisti so računali na umik na Jelovico, Toda v spopadu pri Javorju so morali pustiti 180 mrtvih od brigade, ki je štela 160 mož. Tudi na drugih mestih so skušali prebiti obroč, kar se jim ni nikjer posrečilo. Velik

del gošarske mase se je zato zbral v Cerknem. Tam se je razvila velika bitka, ki je trajala celo popoldne. Komunisti so imeli okrog 800 mrtvih. Cerkno je bilo zavzeto. Tu je bilo glavno skladišče naropanega blaga. Zaplenjenih je bilo več oklepnikov, mnogo topov, osebnih in tovornih avtomobilov, strojne, največja gošarska bolnica z veliko količino obvezilnega materiala, skladišče uniform itd. Se večje količine materiala so bile uničene. Po »Slovenec«

servativnega in labourističnega tiska. Na čelu mu stoji zdaj 55letni Harry Pollit, v ozadju ga pa podpirajo Moskva in Zidje. Dejstvo, da zastopa komuniste v angleški spodnji zbornici le en sam poslanec (Gallacher, poslanec iz Glasgowa), ne pomeni nič spričo drugega dejstva, da je bil sedanji angleški parlament izvoljen še pred devetimi leti in da torej nikakor ne more biti več pravi izraz razpoloženja angleških volilnih množic. Tudi naknadne in dopolnilne volitve tega dejstva ne izpremenijo. Mnogo bolj važno kakor vse to je dejstvo, da se je posrečilo komunistom na zadnjem kongresu angleških strokovnih zvez vriniti v izvrševalni odbor svojega človeka Berta Popwortha, ki je pokazal svoje ortodoksno komunistično bistvo najprej in najbolj s tem, da je organiziral za časa kronanja sedanjega kralja Jurija v Londonu stavko prometnih delavcev in nameščencev. Neumorno in z naravnost peklensko zagrenjenostjo so pa angleški komunisti na delu, da si osvoje delavsko mladino, katero jemljejo labouristom (delavski, socialno-demokratski stranki), ki postajajo čedalje bolj stranka starejših in starih ljudi. Medtem ko je povprečna starost pristavev Labour-Party 58 let, je povprečna starost pristavev Komunistične stranke Anglije 32 let. Z veliko vztrajnostjo se pripravljajo komunisti tudi že zdaj na bodoče parla-

mentarne volitve. Za te volitve imajo izvedeno celotno organizacijo in določene tudi kandidate za 58 volilnih okrožij. Seveda ne računajo niti sami, da bodo vsi ti njihovi kandidati tudi izvoljeni, vendar so trdno prepričani, da bodo izbojevali tak volilen uspeh, ki jim bo omogočil vkorakati v spodnjo zbornico kot prav resnega upoštevanja vredna manjšina.

Anglež je po naravi počasen, in preden nekaj doume in si ustvari pravično sodbo, traja večasi precej dolgo. Prav tako počasi prihaja med angleško ljudstvo tudi zdaj spoznanje, da se že davno ne bojuje več za tiste ideale, o katerih so mu govorili sprva kot o vojnih namenih, ampak celo za cilje, ki groze v zadnjih konsekvencah uničiti čela stoletja tako trdni svetovni angleški imperij. Polagoma in poredkoma se oglašajo v angleškem tisku, pa tudi v zbornici ljudje, ki pričenejajo slutiti, da stoji za vsem v ozadju kot režiser Zid, za vsem na koncu pa boljše evik. Toda spoznanja teh lucidnih Angležev so še prešibka in njihovi glasovi so še brez pomena za politično in vojno vodstvo nje njega odločitve. Zato bi bilo skrajno napačno precenjevati njih pomen, ali tolažiti se celo s tem, da so glasniki celotnega angleškega javnega mnenja. Zaenkrat moramo zato sprejemati in vrednotiti angleško politiko samo tako, kakor se kaže v svojih vidnih dejanjih.

Tako rušijo in uničujejo komunisti na Gorenjskem »vojaške« objekte slovenskega naroda.

Dve cerkvi na Gorenjskem razrušeni
Gorenjski komunisti so v začetku meseca marca razstrelili na Gorenjskem dve cerkvi, in sicer eno v Lajšah pri Selcah, drugo pri Sv. Mohorju pri Moravčah.

Nov zatemišni čas. Do vstetega 24. aprila je zatemišnje obvezna od 20.45 do 5.50 ure. Nove pošne znamke. Poleg že izšlo nove znamke za 1 lro so zdaj izšle še nadaljnje nove znamke ljubljanske pokrajine. Na pošlah prodajajo zdaj še znamke po 0.25, 0.50 in 2.50 lre. Te znamke so res zelo lepe in zbujajo med filatelisti veliko zanimanje. Do konca meseca bodo verjetno izšle vse napovedane znamke frankovne in portovne serije. Znamk je dovolj. Smrtna nesreča. 73-letni železniški upokojenec Mihael Prelec je postal žrtev tramvajske nesreče. Kljub močnim signalom voznika tramvaja je prekal na šmarinski cestni progo tako nesrečno, da ga je podri voz cestne železnice in ga smrtno poškodoval. Mestna žolnarna v Tivoliju je spet odprta, kar bo gotovo razveselilo starše in njih otroke. Najstarejša ljubljanka umrla. 11. aprila je umrla ga. Marija Sternova. Bila je najstarejša ljubljanka in ji je manjkalo le 8 tednov do 100. leta. Požar v mestu. Pretekli četrtek je začelo goreti v hiši dr. Volavška na Sv. Petra cesti. Vnelo se je tramovje pri glavnem dimniku. Požar so pogasil poklicni gasilci. Pazite na svoje otroke. V Predovičev ulici so se igrali dečki s protiletskega sveta.

Razglas!

Po nastali potrebi se opozarja vsi vojni obvezniki, ki jim je bil nastop vojne službe odložen, da se morajo takoj po preteku odložitvenega roka zglasiti pri svojih enotah (domobranstvu ali organizaciji Todt). Z zglasitvijo ne smejo odlašati, češ da je vložena nova prošnja za nadaljnjo oprostitve. Vojni obvezniki, ki se ne bodo pravočasno zglasili, bodo zaradi ubežništva kaznovani.

Delodajalci morajo skrbeti za to, da se bodo pri njih zaposleni vojni obvezniki pravočasno zglasili. Kdor zglastev sam zavlačuje, bo kot sokrivec vojnega ubežnika kaznovan.

Nadalje se delodajalci opozarjajo tudi na to, da veljajo odločitve le za delo na golemem službenem mestu in da ugasnejo, čim delojemalec to službeno mesto zapusti. Zato morajo delodajalci vsako spremembo službenega mesta svojih vojaških obveznikov s povratno možjo od 1. januarja 1945 dalje takoj sporočiti Nabornemu uradu (Vojaški urad, Poljska cesta št. 2/1).

Nemški svetovalec
Naborni urad

Prodaja tekstilnega blaga

Z odredbo šefa Pokrajinske uprave VIII. št. 623/5 z dne 6. IV. 1945, je dovoljen za uporabo nadaljnji kontingent tekstilnih izdelkov, ki znaša 30.000 kg oziroma 1.500.000 točk in se porazdeli: polovica na oblačilne izkaznice, druga polovica pa na posebne nakaznice, katere bodo izstavljala pristojna oblastva, kakor doslej.

Uporaba točk na oblačilne izkaznice se določa:

a) na oblačilne izkaznice za moške in ženske za nadaljnje 4 arabske točke in nakupni izkaz II za en par nogavic; b) na oblačilne izkaznice za mladolletnike za nadaljnjih 10 arabskih točk in nakupni izkaz III za en par nogavic.

Za izstavljanje oblačilnih izkaznic za moške ženske in dojenčke ostanejo v veljavi vsi dosedajšnji predpisi. Iz pisarne VIII. oddelka šefa Pokrajinske uprave.

Interesenti, ki so vložili pri komisariju za cene šefa Pokrajinske uprave prošnjo za določitev cen staremu tekstilnemu blagu, naj dvignejo rešitve (odločbe) na sedežu Tekstilnega strokovnega odbora, Ljubljana, Gradišče 7, — Komisar za cene.

Nov zatemišni čas. Do vstetega 24. aprila je zatemišnje obvezna od 20.45 do 5.50 ure.

Nove pošne znamke. Poleg že izšlo nove znamke za 1 lro so zdaj izšle še nadaljnje nove znamke ljubljanske pokrajine. Na pošlah prodajajo zdaj še znamke po 0.25, 0.50 in 2.50 lre. Te znamke so res zelo lepe in zbujajo med filatelisti veliko zanimanje. Do konca meseca bodo verjetno izšle vse napovedane znamke frankovne in portovne serije. Znamk je dovolj. Smrtna nesreča. 73-letni železniški upokojenec Mihael Prelec je postal žrtev tramvajske nesreče. Kljub močnim signalom voznika tramvaja je prekal na šmarinski cestni progo tako nesrečno, da ga je podri voz cestne železnice in ga smrtno poškodoval.

Mestna žolnarna v Tivoliju je spet odprta, kar bo gotovo razveselilo starše in njih otroke.

Najstarejša ljubljanka umrla. 11. aprila je umrla ga. Marija Sternova. Bila je najstarejša ljubljanka in ji je manjkalo le 8 tednov do 100. leta.

Požar v mestu. Pretekli četrtek je začelo goreti v hiši dr. Volavška na Sv. Petra cesti. Vnelo se je tramovje pri glavnem dimniku. Požar so pogasil poklicni gasilci.

Pazite na svoje otroke. V Predovičev ulici so se igrali dečki s protiletskega sveta.

VIOLETNA MASKA

Nemški napisala Elizabeta Gurke

Peter je stopical po samotni ulici proti svojemu stanovanju. Nekaj v njem je zvenelo in pelo kakor pri otrocih po velikonočnem obdarovanju. Spremil je bil domov Kristino, toda nekako je bila kljub temu še ostala pri njem, stopala ob njegovi strani skozi snežno noč in se zaupljivo naslanjala na njegovo roko. Razločno je duhal še nežni vonj njegove parfuma, videl pred seboj njen beli, vitki vrat sredi temne kožuhovine in njen smehljajoči se obraz... Kakor da je začaran... Popolnoma začaran, si je mislil.

Peter nikakor ni bil filister. Ljubil je uživanje življenja v vsem njegovem opoju. Resnoba in grenkoba je bilo itak še vedno dovolj. In ljubil je ženske. Vse. Vedno je našel o potrebnem času pravo. Toda tokrat? Ta stvar s Kristino ni bila vsakdanja. Ni se, vraga, mogel odtrgati od nje.

Doma je hodil Peter nekaj časa brez sveta po temnih sobah. Pred preveliko svetlobo ga je bilo strah. Nazadnje je zavrtel telefon in poiskal Kristino številko. »Halo?«

»Da, Petreček?«
»Ali sem te prebudil, ljubica?«
»Nisem še spala.«
»Kristinica, nekaj sem ti pozabil povedati.«
»Da?«
»Samo tako neokusno se mi zdi.«
»Zakaj?«

letalsko patrono. Pri tem je patrona eksplodirala in hudo poškodovala dva dečka, dva pa nekoliko laže. Vse štiri so prepeljali v bolnišnico.

Proslava hrvatskega državnega praznika. Na dan četrte obletnice obstoja Nezavisne države Hrvatske v torek 10. aprila je priredil hrvatski generalni konzul prof. Salih Baljić svetano proslavo, katere so se udeležili tudi prezident general Rupnik ter mnogostevilni predstavniki nemških in slovenskih oblasti in ustanov.

Prošnje za nakazila koles. Gospodarski svet objavlja, da je zaloga koles, ki je bila namenjena za civilne stranke, v celoti izčrpana. Zaradi tega ni bilo mogoče ugoditi mnogostevilnim prošnjam za nakazila koles, ki so bile vložene v zadnjem času. Prošilci, ki so priložili prošnjam kake dokumente, naj jih dvignejo tekem 8 dni ob navadnih uradnih urah v sobi št. 32 v II. nadstropju uradnega poslojpa pokrajinskega gospodarskega sveta.

Opozorilo. V zadnjem času se opaža, da se ob priliki protiletskih alarmov občinstvo zadržuje bodisi iz radovednosti, bodisi v svrhu sončenja po raznih ravni strelah ljubljanskega polslopij. Ker dotični s tem ne izpolnjujejo v nevarnost samo lastnega življenja, temveč omogočajo sovražnim letalcem tudi uporabo orožja za obstreljevanje in ogrožajo s tem življenje svojih sočestnikov, bo uprava policije, oddelek za protiletsko zaščito, v bodoče proti krivcem kar najstrožje postopala. Istočasno se prebivalstvo opozarja, da je vsako sežiganje smeti in odpadkov na vrtilovih za časa protiletskih alarmov prepovedano.

Nabiralna akcija, ki jo je za Veliko noč organizirala Socialna pomoč, je dosegla prav lep uspeh. Okoli 50 gospa in gospodičen je nabralo na ljubljanskih ulicah okoli 150.000 ltr. Tudi na podeželju organizirana nabirka je prinesla toliko živil, da so lahko še pred Veliko nočjo obdarovali 1500 revežev in jim s tem zelo olajšali letošnje praznike. Naši kmetje so popolnoma razumeli klic Socialne pomoči, za kar jim gre častna pohvala.

Nov nemški svetovalec za goriško pokrajino. V Gorici so umestili za nemškega svetovalca za goriško pokrajino Abschnitsleiterja der NSDAP Sauerja. Poleg vojaškega poveljnika Gorice so umesčenju prisostvovali tudi podprefekt in drugi zastopniki civilnih in vojaških oblasti goriške pokrajine.

Po nemških listih povzemamo, da je ravnateljstvo nemških pošt odredilo, da se zaradi tega, ker na mnogih poštah uradih ležijo zavitki, katerih ni mogoče dostaviti naslovnikom, ne vrtniti odpošiljateljem, ti zavitki s pokvarljivo vsebino odpro ter njih vsebina da na razpolago gospodarskim uradam.

Osebnosti

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: g. Boris Komac, rudarski inženjer, in gđe. Ruža Levčeva; g. Jože Marš, uradnik »Slovenec«, in gđe. Marija Lavrenčičeva, hčerka sodnega starešine v p.; g. Ljudež Dovolj, uradnik Vojne zavarovalnice, in gđe. Metka Urankova, trg. sotrudnica; g. Miroslav Puncuh, bančni uradnik, in gđe. Marija Primožičeva; g. Mirko Krek, in gđe. Irma Kovarčeva.

UMRLI SO:

V Ljubljani: Franc Švigelj; Julij Cesar, major; Marija Golobova, vdova po žel. uslužbenec; Janez Erčulj; Slavko Rozman, stroj. kandidat; Julka Krišljeva, soproga trgovca; Ivanka Sternova, hčerka posestnika; Ivana Glazarjeva, vdova po upok. žel. uslužbenec; Ivana Požarjeva; dr. Tone Šapla, inšpektor Pokrajinske uprave; Franc Jeglič, ravnatelj podjetja »Zmaj«; Stefan Strojnik, čistočilec; Henrik Tekar; Franc Tomazič, dijak; Marija Wagnerjeva; Jurij Bačko, čofar Prehranjevalnega zavoda v Ljubljani; Jože Turk; Miroslav Prosen; Dragomir Zmitke, trg. sotrudnik; Josko Mikš, nakar; Adolf Braz, poštni inšpektor v p.; Mara Slapčakova, absolventka medicine; Franc Plestenjak, monter Mestne planarne v p.; Franc Zagore, uradnik Pokrajinske uprave; Marija Kaiserjeva, soproga puškarija; Ivan Barlič, trobarški paznik; Marija Galičeva; Apolonija Novakova.

Mate sožalje!

»Ker jih je to že toliko reklo.«
»???«
»Torej, na kratko povedano, Kristina, želel bi, da mi postaneš žena...«
Molk v telefonu. Potem Kristinind zadržano smehljanje. Tu ima zdaj!
»Smešno?«
»Ne, ne, Petreček, samó: ali misliš resno, da sem le jaz...?«
»Samó ti!«
»Čeprav si prej...?«
»To je bilo prej, zdaj je pa drugače.«

Premore, Bitje srca.
»Jutri, Peter, ti bom odgovorila.«
»Jutri? Na plesu?«
»Morda. Lahko noč, Peter!«
»Sladko spančkej, ljubica!«

Ko si je Peter drugi dan ogledoval svoje skrbno zlikane črne hlače, so mu prinesli Kristinino pismo. »Peter! Boli me vrat, boli me glava, kašljam, kiham. Vse me je napadlo tako nenadoma. Zato žal ne morem na ples v maskah. Tvoja nepotolažljiva Kristina.«

Obupan je stekel Peter k telefonu. »Toda potem tudi jaz ne grem, ljubica, čeprav...« Ljubio in tolažila je zvenel Kristinin hripavi glasek. »Seveda moraš iti, Peter! Obljubil si svojim prijateljem. — Mene obiskati? Ne, ne! Ležim in sem vzela aspirin. Jutri bo že spet vse dobro. Mnogo zabave!«

Peter je ostal brez sveta. Kako se je bil veselil na ta večer s Kristino! Zdaj je bilo vse pokvarjeno. »Tja pojdem le za trenutek,« si je dejal. Potem je poslal Kristini velik šopek cvetlic in je šel.

Kakor ogromen val je pljusnilo čez Petra rajanje pustnega plesa. Množica krasnih žensk, lepi kostumi in maske, umetniški humor, razvneti mladina. Peter je bil v svojem elementu. V petih minutah je bila pozabljena vsa slaba volja, in čez pol ure je že držal v rokah vitko dekle v kostumu tekaškega giralca, plesal metal naokoli pisane papirčke. Zakaj naj ne bi bil vesel, ko pa je s Kristino tako rekoč že zaročen? Kakšna lepa priložnost, da se poslovil od sameškega stanu! Peter se je izvedensko ozrl po dvorani. Tam je bila ženska,

Dimitz: Geschichte Krains
I. Bd., kupim. Plačam tudi
v protivrednosti. - Naslov
v upravi lista

ki mu je posebno ugajala. Violetka. Ravno je plesala z visokim plavalascem. Peter se je pretil blizu, takrat se mu je izgubila izpred oči. Uf, kako je vročel! Ali ne bi popil bovla v malem baru? Dekle z divjega zahoda mu je bila zelo vdana. Prav za prav je bila čudovita. Te češnjam podobne ustnice. Zapeljivo. »Kako ti je ime, cvetlica preriže?« Zaljubljen pogled iz morsko zelenih oči. »Margot.«

Peter je hotel oviti svojo roko okoli skoraj golih ramen dekleta z divjega zahoda — tedaj je pribrela mimo violetna maska. Kakor začaran je stmel Peter za njo. Sumeča, vinkordecna svila, ki kaže vsako črto legega telesa, in temnooka orhideja kot edini okras v njenih lasih. In čez obraz nenavadna tentica, ki le ust ne zakriva, lepo oblikovanih smečjih se ust. Čudovita ženska! Ljubosumno je Margot zasledovala njegov pogled. Popila je vso bovljo in se zaupljivo privila na njegovo roko. »Gotovo iz gledališča!« je dejala omalovažujoče.

Zadela se mu je nedosegljiva. Peter se je premislil: »Doma pri meni moreva biti dosti boljše bovljo, deklica z divjega zahoda, kaj ne?«

Njena usta niso odgovorila, samo njene oči so se pritrjevalno zaiskrile.

Peter se je razveselil. Naglo se je dvignil in stopil k blagajni, da bi plačal. Tedaj — kaj je to? Njegova denarnica... Kam je izginila? Nekje v gneči jo je izgubil. Peter se je takoj streznil. Ko se mu je mala vprašujoče približala, ji je dejal skoraj surovo: »Ne dajte se motiti v svoji zabavi... Pravkar sem opazil... Pogledati moram...«

In že se je odstranil ter izginil v gneči. Za kulisišnim drevosom pri baru je slonela vitka ženska v vinko temni svili in gledala pomilovalno na malo, strašno razočarano deklico z divjega zahoda.

Posten človek je bil oddal Petrovo denarnico v garderobi. Po dolgem pojasnjevanju so mu jo vrnili in oddahnili se je. Toda kakor jo je potem iskal, male plavalaske le ni več našel. Tudi violetna maska je bila izginila. Truden in slabe volje je odšel Peter s plesa, spil v bližnji kavarnici še trno kavo in se podal domov.

Ko je hotel odpreti svoja vrata, je našel na ključavnici listek. Vzel ga je in prebral:

»Petreček! Torej da, hočem ti postati žena. Zakaj tebi je mogoče zaupati. Kako si se otreles tiste male vsiljivke, je bilo naravnost čudovito. Ponosna sem nate. Violetna maska.« Iz zavoja je padla temnooka orhideja in obležala hladno in trdno v Petrovi roki.

Ah mislite, da je Peter kdaj povedal svoji ženi zgodbo o denarnici? Mislim, da ne.

Potovanje v usodo

ROMAN * NAPISAL MARIJ SKALAN

V očeh starega kneza so se začele iskrite solze. Obrnil je obraz v stran in si jih otrl. Vinko je razumel bolečino, ki je tisti trenutek napolnjevala knezovo dušo. Vedel je, kaj mu pomeni slovo, ko kot zadnji neposredni potomec nekdanjih vladarjev velikega otoka za vselej zapušča svoje zadnje pribežališče. Prav tako dobro je razumel Ranoa. Čeprav je v svoji mladi duši neprenehoma hrepčela po širokem svetu, ji je zdaj vendarle krvavelo srce, ko je odhajala od tam, kjer ji je bil vsak kamen, vsak grm, da, vsak košček tal drag spomin na tista leta, ki so v življenju vsakega človeka najlepša, pa naj jih preživijo kjer koli na površini naše zemeljske oble. Zato ji je ovlj desno oko pasu in jo privel k sebi, da bi čutila, kako jo razume in sočustvuje z njenimi čustvi. Hvaležno ga je pogledala, in njene rdeče, polne ustnice je spet obkrožil smehljaj sladke sreče.

Niso se prepluli dosli poti, ko so zagledali v daljavi na severu dim večjega parnika. Plul je proti jugu in se jim je naglo približeval. Vedno razločnejše so videli njegove jambore, dimnike in nazadnje ves nad vodovje moleči trup.

»Ali se ne bi mogli prekrčiti na parnik?« je Vinko vprašal kneza. »Na ta način bi se naše potovanje znatno skrajšalo.«

»Tudi meni se je že porodila enaka misel,« je odgovoril knez. »Poizkusimo, morda nas sprejmejo.«

Ukazal je Malgašem usmeriti barko proti poli bližajočega se parnika, kar so takoj storili. Parnik se jim je bližal s precejšnjo naglico, zato so mu že od daleč pričeli dejati znamenja, da bi ga ustavili. Na parniku so jih opazili in razumeli. Zmanjšali so brzino in čez nekaj minut so bili s svojo barko vstric velike ladje.

»Doživeli smo neizgodo in moramo čimprej priti v Tamatave,« je Vinko zaklical kapitanu, ki se je pojavil ob ograji, obkrožen od množice radovednih potnikov. »Ali nas ne bi hoteli vzeti na krov?«

»Podvizajte se, kajli čakali ne utegnemo,« je odgovoril kapitan in ukazal spuštili lestev do barke. Vinko, knez in Ranoa so naglo splezali na krov parnika in Malgaši so prinesli za njimi tudi njihovo prtljago. Lestev se je spet dvignila, barka se je odmaknila in parnik je odplul dalje.

»Izkazila!« je terjal kapitan, ko jih je pripeljal v svojo kajuto.

Vinko je pokazal svoj potni list, knez in Ranoa pa sta se izkazala z izkaznicami malgaških zasebnikov, katere sta imela že prej pripravljene za vsak primer potrebe.

»V redu,« je dejal kapitan, »samo za zamudo časa morate plačati posebno pristojbino. Ali ste pripravljeni?«

»Prosim,« je rekel knez.

Vinko pa je nato pojasnil kapitanu, da so bili med potjo napadeni in oropani ter gredo zdaj v Tamatave ter morda tudi v Tananarivo, da izsledijo roparje. Kapitan jim je ponudil, da obvesti brezlično tamatavsko policijo o ropu, toda knez je ponudbo odklonil.

»Ne zanesem se na policijo,« je dejal, »utegnili bi stvar prej pokvariti kakor ugodno rešiti.«

Kapitan se je nasmehnil in parnik je enakomerno rezal dalje sinje valove.

XX.

Tamatave, ki leži nekaj manj kot šest sto kilometrov južno od Vohémarja ob obali Indijskega oceana, je veliko in moderno pristanišče za pol-

niški in blagovni promet, v katerem morejo pristajati tudi največji čez-oceanski parniki. Po prvi svetovni vojni je bilo pristanišče popolnoma preurejeno in opremljeno z vsemi modernimi pristaniškimi napravami. Obenem so bile zgrajene trdne kamnite obale s pomoli, skladišči in pisarnami. Tako napravljeno mesto že z morja prikupen vtis, zlasti pa še po svoji legi med morjem in vzhodnim goram, ki se dvigajo za njim dokaj strmo proti visoki planoti Imerini, na kateri leži pod Ankarairo glavno madagaskarsko mesto Tananarivo.

Ob prihodu velikega potniškega parnika je nastalo na pomolu, ob katerem je pristal, živahno vrvenje, kajli Tamatave je bila zadnja postaja parnika na tej vožnji in so zato morali vsi potniki izstopiti. Vinko, knez in Ranoa se niso sili med prve, ki so zapuščali ladjo. Prvi niso ljubili gneče, drugi pa se jim tudi ni nikamor mudilo. Ko so pa prišli končno na kopno, so najeli avto in se odpeljali naprej v glavno potniško pisarno, da poizvedo, če nista morda prispela tja Maurice Rigney in Juan Huesca. Uradnik je pregledal sezname in ugotovil, da sta dva potnika z imeni Paul Landec in Jose Duera pred več dnevi res prispela iz Vohémarja v Tamatave, a sta takoj naslednjega dne odpotovala s parnikom »Reunionom« proti južni Afriki.

»Točno po Jeaneini izpovedi,« je vzklil Vinko. »Povedala je resnico; in ker je še bolj važno, svojega načrta nista spremenila.«

»Po vsej priliki ne,« je pritrdil knez.

Po tem pojasnilu so se odpeljali na policijsko ravnanstvo, kjer so obvestili ravnatelja, da sta Paul Landec in Jose Duera, ki potujeta na »Reunionu« v južni Afriko, v resnici zloglasna mednarodna zločinca Maurice Rigney in Juan Huesca.

Policijski ravnatelj je pregledal razne zapiske in sezname ter naposled dejal:

»Točno. Za njima je izdana firlica pariške policije. Tu sta tudi njuni slike. Ali sta točni?«

»Precej,« je pritrdil Vinko, »samo da sta sedaj gladko obrita.«

»Skoda!« je vzklil policijski ravnatelj. »Kaj rad bi ju sam prijel. Toda poskrbel bom, da s plenom ne bosta prišla daleč. Morda se še nista izkazala v Afriki. Takoj bom oddal brezlično brzojavko »Reunionu« in policijskim ravnanstvom večjih obalnih mest.«

»Prosim,« je dejal knez.

»In vi?« je vprašal ravnatelj.

»Bomo tudi s svoje strani nadaljevali zasledovanje,« je dejal Vinko.

»Najprej odpotujemo v Tananarivo, nato pa z letalom v Durban.«

»Zelo pametno,« je pripomnil ravnatelj.

Vinko, knez in Ranoa so se poslovili. Odpeljali so se na železniško postajo in sedli kmalu nato v vlak, ki jih je odpeljal proti Tananarivu, glavnemu mestu Madagaskarja. Vlak je spihal v precej strme klanice in ostre zavinke skozi pokrajino, v kateri so se menjavali tropični pragozdovi s kosi obdelanega sveta, nasadi kave, čaja, vanilije, gorskega riža, banan in drugih kulturnih rastlin vročih pokrajin. V bližini postoj so se

nizale naselbine s stavbami iz starih časov madagaskarske neodvisnosti, kje pa kje so se pa belila iznad njih tudi novejša evropska poslopja.

»Krasen svet,« je vzklil Vinko zavzeto. »Nikoli si ne bi bil mislil, da je Madagaskar tako raznolik in zanimiv.«

»Madagaskar je celina zase,« je razlagal knez, strmeč skozi okno. »Na tej, nad tisoč šest sto kilometrov dolgi in na najširšem mestu okoli pet sto kilometrov široki celini, se vrste za vzhodnimi in severnimi tropičnimi pragozdovi visoke planote s hladnejšim podnebjem, potem stepa, savane in proti jugozahodu nastajajoče puščave. Ničesar ne pogrešamo. Mimo tega ima čisto svojevrstno živalstvo in po večini tudi rastlinstvo. Tu zori raznovrstno sadje, ki ga nikjer drugje ne poznajo, in tu cveto cvetice, kakršnih nima nobena druga dežela. Na Madagaskarju so pred nekaj tisočletji ali morda celo le stoletji živele tudi največje pčice, kar jih pozna človeštvo, saj so merile od krempljev do kluna ob iztegnjenem vratu nad tri metre. V muzeju v Tananarivu hranijo njihova okostja in jajca. Če bomo imeli na razpolago dovolj časa, vama jih pokažem.«

»O teh pčicah sem nekoč že slišal,« je rekel Vinko. »Ali je res, da uporabljajo domačini njihova jajca, ki jih kje pa kje še vedno izkoplijejo, kot vrče in sodčke?«

»Res. Velika so tako, da morejo naliti vanje do pet litrov tekočine. Ustno sporočilo se teh pčic še dobro spominja, iz česar bi bilo mogoče sklepati, da še ni tako dolgo, kar so izumrle. Izrebrili so jih najbrže ljudje, ki so jih lovili zaradi mesa in tolščice. Pčice so bile sorodne nojem in pretežke, da bi mogle letati. Živele so večinoma po planjavah in slepah visoke planote, kjer se pase sedaj na milijone goveda, ki je glavna pridobitna panoga otoka.«

»Kljub temu je prebivalstvo redko,« je pripomnil Vinko.

»Komaj pet ljudi na štirinajški kilometer,« je odgovoril knez. »In to kljub temu, da imajo Malgaši mnogo otrok. Ali veš, da so otroci pri nas najdragocenejša doba, ki jo more nevesta prinesiti svojemu ženinu?«

»Ne,« je dejal Vinko. »Otroci kot doba?«

»Da,« je pritrdil knez. »Morda zveni to čudno, a je vendarle res. Čimveč ima malgaško dekle otrok pred zakonom, tem laže in tem prej se poroči. Tista, ki nima vsaj dveh otrok, težko najde moža.«

»In se ženini zaradi tega ne vznemirjajo?«

»Nasprotno. Tuje otroke sprejmejo z enako ljubeznijo, kakor svoje lastne. Zelo zanimivo je tudi, kako določajo otrokom očete. Ko dekle rodi, se zberejo okoli nje njene prijateljice in ponavljajo v zboru imena vseh njenih ljubimcev. Tisto ime, ki ga izrečejo ob rojstvu, je ime onega, ki mu pripade čast biti oče. Toda to mu ne nalaga nikakršnih obveznosti, marveč samo časti.«

»Zelo zanimivo,« je vzklil Vinko.

»To velja seveda le za preprosto ljudstvo. Plemsno in evropsko vzgojeno meščanstvo se po svojih nava-

dah ne razločuje od evropskega. Med njim tudi ni navade razgrinjania ruf.«

»Kakšnih ruf?« je radovedno vprašal Vinko.

»Tudi to je madagaskarska posebnost,« je dalje razlagal knez. »Med našim ljudstvom ni v navadi, da bi samo mladeniči smeli razkrivati svojo ljubezen; tudi mladenke imajo pravico povedati svojim izvoljencem, da so jim všeč. Za to pa ne potrebujejo besed. Zadržujejo, da razprosto kje na samotni stezi, kjer se srečajo, pred njimi svoje velike, iz bele volne ikane rufe, s katerimi se ogrinjajo, pa so jim s tem že povedale, da si žele njihove ljubezni.«

»Zelo preprosto,« je vzklil Vinko in se zasmejal.

»Vendar ti običaji tudi med preprostim ljudstvom počasi izginjajo,« je zaključil knez. »V nekaj rodovih, če ne že prej, bodo samo še pravljica preteklosti.«

Vlak se je med tem dvignil nad bregove in je vozil poslednjo počez čez pobočje hriba, pod katerim se je ugruzela vedno ožja dolina. Ko je izginila, si je vlak utrl pot na Imerinsko planoto in zavil čez večje ali manjše ravnine proti Tananarivu. Podnebje se je naglo spremenilo. Vročine, ki je pripekala v Tamatavi in po obronkih vzhodnih gor, ni bilo več. Čez planoto je proti večeru pihljal prav prijeten, osvežujoč veter.

V Tananarivo so prispeli pod noč. Sonce je bilo že zatopilo za Afriko, in naglo se je razgrnila vse naokoli črna tema. Že od daleč so zagledali obilico luči. Vse mestne ulice in trgovine so bile prav tako bogato razsvetljene. Ponekod so se blesteli v noč veliki raznobarvni svetlobni napis kinov, hotelov, zabavišč in drugih podjetij. Ulice so bile živahne, polne ljudi, ki so se zadovoljni sprehajali po večernem hladu. Sem in tja so hiteli vozovi cestne železnice in avtomobili. Vinko se ni mogel načuditi. Misli je, da je nenadoma prišel v Evropo. Če ne bi videl povsod skoraj samih Malgašev, ne bi verjel, da je v resnici na Madagaskarju.

Knez, Ranoa in Vinko so se z avtom odpeljali v velik, moderno zgrajen hotel v novem delu mesta, kjer so najeli sobe. Tmili so se in preoblekli, da odidejo v restavracijo, kjer so hoteli večerjati.

Ko je Vinko po končanem umivanju in preoblečenju potikal na vrata Ranoa, se je vstopil, je osupel ob stal. Zagledal jo je v krasni evropski večerni obleki. Prvič je stala pred njim kot dekle iz velikega, modernega sveta. In priznati si je moral, da mu tako še bolj ugaia.

»Ranoa!« je vzklil ves srečen. »Kako lepa, kako dražestna si. Kdaj in kje si dobila to obleko?«

»Naročila sem jo brzojavno iz Tamatave,« je dejala in se srečno nasmehnila. »Nisem ti povedala, ker sem se hotela presenetiti. Kako ti ugaia?«

»Božansko,« je dejal in jo ljubeče objel. »Ti si vedno lepa, vedno očarujoča. Ti si moje največje čudo.«

Tudi knez je prišel iz svoje sobe v evropski obleki, in ko so nekaj minut nato stopili v restavracijsko

dvorano, so se vse oči radovedno in občudujoče ozrle v elegantno mlado damo, stopajočo med mladim Evropecem in starim domačinom. Mnogi so izpraševali, kdo je lepo dekle, a odgovora ni vedel nihče. Vinko je dobro opazil zanimanje, ki ga je vzbujala Ranoa, tako med Malgaši kakor med Francozi, in bil je ponosen.

Po večerji se je pričel v sosedni dvorani ples. Zbrali so se tam mladi francoski častniki, uradniki in zasebniki ter odlični domačini s svojimi soplesalkami. Tudi Vinko je zaprosil Ranoa za ples. Ni mu odrekla. Ko sta plesala, sta vzbujala še večje zanimanje. To čudovito bilje iz divjine pod Tsaratanano je znalo vse.

Na letalo za južno Afriko so morali počakati še en dan, zato so imeli dovolj časa, da si ogledajo Tananarivo in urede še vse, kar je bilo treba. Dopoldne je odpeljal knez Vinka in Ranoa skozi stari del mesta na grič, na katerem je stala mogočna stara stavba.

To je nekdanji dvor vladarjev Madagaskarja, dom naše rodovine,« je dejal knez Iron Ravaevalo, ko so se po kamenitih stopnicah iz rdečega granita bližali vходу. »Sedaj je v njem nastanjen muzej. Od tu so vladali moji predniki in sorodniki, dokler ni bila zadnja kraljica z zvijačo odpeljana v pregnanstvo na otok Reunion, kjer je od hrepčenja po domovini izhrla, ne da bi jo še kdaj videla.«

»Dejal si, da je bila odpeljana z zvijačo,« je rekel Vinko, »ali mi ne bi hotel povedati, kako se je to zgodilo?«

»Ko se je mudila v Tamatavi, so moji sesirčno povabili na slavnostno večerjo, katero so njej na čast priredili na poveljniški ladji. Zlobni jeziki so razširili govorico, da se je odzvala povabilu samo zato, ker se je zaljubila v nekega mladega častnika, kar pa ni bilo res. Vse skupaj je samo ena izmed polvorh zgodovine, kakršnih je vsa polna. Sla je na ladjo pač zato, da vrne obisk poveljnika na njenem dvoru. Ladijska dvorana je bila slavnostno okrašena, večerja sijajna in ves čas je igrala mornariška godba. Izrečene so bile napitnice za napitnicami in nato se je razvil še ples. Kraljica je namreč prišla na ladjo s svojimi mladimi dvornimi spremljevalkami. Med večerjo in zabavo se je pa ladja pričela počasi odmakati od obale. Nihče ni spočetka tega opazil, a ko se je kraljica s svojimi spremljevalkami zavedela položaja, je bilo že davno prepozno. Ladja je plula po Indijskem oceanu proti Reunionu. Terjala je, naj jo odpeljejo nazaj v Tamatave, toda namesto tega so ji sporočili, da je od tega trenutka dalje vržena s prestola in ujetnica. Zgrabili so jo in zvezali skupaj z vsem njenim spremstvom. Na Reunionu so jo zastražili v vili ob morju, da se ni mogla nikamor ganiti. Te zvijače so se poslužili zato, ker so se bali, da bi se ob odkritem nasilju ljudje uprli in jo osvobodili. Na Reunionu je tudi umrla.«

Knez je dobro poznal ves stari grad in tudi sobo, v kateri je bil on sam rojen. V prirodoslovnem delu muzeja je pokazal Vinku in Ranoi okostje pčice velikank in njihova jajca. Vinko in Ranoa sta strme občudovala ta čuda prirode. Prav tako ju je pa zanimalo tudi ostalo davno in sodobno madagaskarsko živalstvo.

Dalje prihodnjost

KULTURNI TEDNIK

Charles Ferdinand Ramuz

Naša knjiga (Ljudska knjižarna) je uveljavila v slovensko prevodno slovo novo ime: Charles Ferdinand Ramuz. Ramuz se je rodil 24. septembra leta 1878. v Cullyju ob Lemanskem (Zemskem) jezeru v Švici in spada med tiste pisatelje, ki so priborili švicarskim Francozom znaten pomen vsem eter tako obsežnem in pomembnem francoskem leposlovju. Njegova rodna vaudska pokrajina mu je dala s svojim patriarhalnim na davnih tradicijah in neprekinjeni kontinuiteti razvijajočem se življenju že sama po sebi dovolj originalnosti, h kateri je treba prišteti še posebnosti vaudske francosčine in pisateljevo svojevrstno duševnost. Iz vseh teh komponent so nastala zelo množestvilna Ramuzova dela, ki so močno razločile od del njegovih pariških sodobnikov, kar je bilo tudi glavni vzrok, da se je moral dolgo in trdo boriti za priznanje. Po svojem stvariteljskem razvoju je prehodil Ramuz tri obdobja vendar si je v vseh treh ohranil svoje temeljne značilnosti, ki so predvsem v nekem svojevrstnem snovnem svetu, v zanimivi romantiki na sicer realnih temeljih in v njegovem slogu. Z vsem tem se človek spodbliža morda nekoliko težko utrlazni toda počasi ga ogreje in nazadnje prizna Ramuzu originalnost, silo in čar.

Prevalalec Jože Zakalar je izbral in prevedel iz Ramuzovega obširnega literarnega dela dve povesti: »Gora se je podrla« (Derborence) in »Ozdravljenec« (La guérison des malades). Prva je vzeta iz tretjega obdobja pisateljevega razvoja (napisana je leta 1935), druga pa iz drugega (napisana je leta 1917.). Kljub temu kažeta obe iste originalne značilnosti pisateljevega načina ustvarjanja slova in

duhovnega sveta. Obe sta že po snovi nenavadni v obeh čutilno nekaj nadresničnega in obe izvenitni v isto misel odsejujoče moči ljubezni. »Gora se je podrla« je opis dogodkov, ki so nastali ob podoru vrha grebena Les Diablerets - Hudičevcev. Strahovite podrtine so pokrile vso planšarsko planino porušile vse planšarske kočice in pokončale celo vrsto planšarjev. Le Antonu Pontu, mlademu Terezinemu možu, se je posrečilo, da je preživel več kot sedem tednov pod skalovjem in se nazadnje sam izkopal izpod njega. Toda njegov razum je bil spočetka bolan, in šele ženina neizmerna ljubezen ga je rešila in spet osvestila. Tako je ljubezen ženske premagala celo goro - Hudičevce. Na svojevrsten način je naslikal Ramuz ob tej nenavadni zgodbi ljudi okoli Derborence. Natanko vidimo njihovo patriarhalno in neločljivo z zemljo zvezano življenje.

Še skoraj bolj nenavadna je zgodba druge povesti. »Ozdravljenec« je prikaz nenavadnih dogodkov v mestecu ob Lemanskem jezeru, ki se razvija okoli planca Grina in njegove hčere Marije. Spočetka nam slika tu Ramuz precej realistično Grinovo izgubljeno življenje, počasi pa se dogajanje izprevrže v mistiko. »Ki je ni več mogoče doumeti z razumom, Grinova dedno obremenjena hči Maria zbolí in dobi čudežno moč, da ozdravi druge s tem, da sama sprejema nase njihove bolezni. Od vseh strani romajo k njej bolniki, katerih ne zdravi le telesno, ampak tudi duševno in srčno. Malo mesto se vznemirja in pomiri šele takrat, ko odnelello Marijo nasilno v bolnišnico, kjer umre. Toda pisatelj nam ne prikazuje teh čudežev v okviru vere, ampak preproste mistike. Njegov cilj pa je isti kakor v »Derborencu« - prikaz ljubezni, skrivnostne, mistične, ozdravljajoče ljubezni.

Prevajanje Ramuzovih del že zaradi njegovega svojevrstnega jezika in stila ni bilo lahko, a naš prevajalec je

opravil svoje delo na moistrski način. Ponekod se bere prevod kakor izvirnik. Ta prevod bo nedvomno zbudil tudi pri nas nadaljnje zanimanje za Ramuzja in njegovo delo, v katerem je še več kvalitativnih stvari vrednih, da jih uvedemo v slovensko prevodno literaturo. Prevajalec je napisal o pisatelju in njegovem delu daljši uvod, opremljen z Ramuzovo sliko.

Naše literarne nagrade. Slovenščino smo bili dolgo edini narod v Evropi brez literarnih nagrad. Šele malo pred to vojno smo dobili nekaj javnih in zasebnih nagradnih razpisov. V velikem obsegu so se pa razbohotili taki razpisi v sedanjih vojni. Skoraj vse ljubljanske založbe so lani in letos določile večje ali manjše literarne nagrade za najboljša nova dela. Vzrok teh razpisov je bil v prvi vrsti v tem, da jim primanjkuje rokopisov izvirnih del. Nagrade naj bi bile zato izdobra pisateljem da postanejo plodovitejši. Pojav, ki je v našem literarnem življenju popolnoma nov in ki ga še nedavno ne bi bili pričakovali. Razpisane nagrade so pa zvečine sorazmerno majhne in le mimo drugega menda tudi to vzrok, da ne dosežejo vedno svojega namena. Šele založba »Luce« je razpisala zdat tri nagrade, ki presegaajo dosedanje okvire saj znaša prva celo 30.000 lir. Posebno razveselilo med temi nagradami je, da je tudi naše gledališče določilo 15.000 lir za najboljšo dramsko delo leta 1945. V razpisu pa žai ni povedano, ali velja razpis samo za drame, ali tudi za komedije. Ob vsem tem vendar še pogrešamo več zanimanja za mladinsko slovo. Za to nimamo še nobene nagrade in tudi sicer je slovensko mladinsko slovo tako potisnjeno ob stran, da nismo še dobili ne kritika ne literarnega zgodovinarja, ki bi se mu posvetil s tisto resnostjo in vztrajnostjo kakor bi bilo vredno. Nasledek tega je, da vprašanja slovenskega mladinskega slova in mladinskih pisateljev solah še niso razčiščena.

HUMOR

Težki delavci

Šef: »Vi bi morali zaprositi za dodatno živilsko nakaznico.«

Uradnik: »Zakaj? Saj vendar nisem težki delavec!«

Šef: »Kako neki ne? Vedno se težko odločite za delo.«

Pri blagajni

»Dajte mi prosim eno vstopnico. Kaj pa igrate prav za prav?«

»Kar hočete!«

»Potem pa naj bo. Dežela smehljaja!«

V gostilni

Gost: »Dve sto lir porcija pečene kokoši? Ali ste zblazneli, da ubijate tako dragocene živali?«

Pametno

»Vsake tri mesece grem k zdravniku, če sem bolan ali ne; zdravnik mora tudi živeti. Ko dobim recept, grem v lekarno in kupim zdravila; lekarnar mora tudi živeti. Ko dobim vsa zdravila, grem domov in jih vržem na smetišče.«

»Zakaj?«

»Zato, ker hočem tudi jaz živeti.«

V šoli

Profesor: »Povejte mi glavno osebo iz »Odiseje!«

Dijak: »Moji!«

Profesor: »Saj vam že sam naslov pove!«

Dijak: »Odisej!«

Profesor: »Dobro. In v »Ilijadi?«

Dijak: »Sv. Ilija!«

Profesorika

Gospa: »Ali je gospod profesor že večerjal?«

Služkinja: »Ne vem.«

Gospa: »Zakaj ga ne vprašate?«

Služkinja: »Saj sem ga, pa niti sam ne ve.«

Se ena profesorika

Sluga: »Gospod profesor, brzojavka je prišla.«

Profesor: »Peljite jo v čakalnico, naj počaka.«

Resignacija

»Mož me vara s služkinjo, moj prijatelj me varajo s hčerko, a služkinja se vlačí s sinom.«

Lahko še počaka

»Kaj? Vi, tako v letih, pa se bočete poročiti s tako mlado žensko?«

»Prav imate. Bom pa še nekaj let počakal.«

Napaka

»Povejte mi, kaj mora človek storiti, da doseže visoko starost?«

»Ne piti, ne jesti, ne kaditi, veliko svežega zraka!«

»Vse to je počel tudi moj oče in je vendar sorazmerno mlad umrl.«

»Potem pač ni dovolj dolgo vzdržal.«

Moderno

Gospod: »Kje pa je moja plava samovoznica?«

Služkinja: »Gospa si je dala iz nje napraviti kopalno obleko.«

Občutljivost

»Torej tisti gospod tam je vaš mož! Tako nekako sem si ga tudi predstavljala!«

»Kaj hočete a tem reči?«

Nedelja za gospodinj

Ze samo ime dneva pove, da je nedelja dan počitka. Vseh šest dni delamo, en dan bolj, drugi dan manj, kakršno je pač delo. Ze v soboto popoldne si privoščimo malo oddiha in se pripravljamo za nedeljski počitek. Vsakdo se rad v nedeljo sprosti in odpočije od vsakodnevnega dela. Le ena je, ki dela dan na dan vse leto: to je gospodinja. Naj bo delavnik ali praznik, stanovanje mora biti v redu pospravljeno in pripravljena ter skuhana mora biti hrana za družino. Ona si ne more privoščiti počitka, posebno ne zdaj, ko gre za gospodinjstvo delo mnogo več časa kakor prej. Zato je potrebno, da ostali člani družine, če hočejo ohraniti zdravo mater in gospodinj, to upoštevajo in kolikor je v njihovih močeh tudi pomagajo, da ji omogočijo malo oddiha. Čez teden to ni mogoče, a v nedeljo jo prav lahko razbremenijo.

Kakšna naj bo ta razbremenitev? Zjutraj naj vsak član družine sam pospravi svojo posteljo. Seveda je potrebno, da se posteljnina prezrači, ne da bi se toplo posteljo pogrnili in mislili, da je s tem delo že končano. Potem ko vsak pospravi svojo posteljo, naj si očisti svojo obleko in čevlje. Če ima drugo, nedeljsko, naj čisti ono, ki jo je prejšnji dan odložil; enako naj stori s čevlji. Med tem ko si snažite oblečilo, gospodinja pometa stanovanje in pobriše prah. Kdor je s svojim delom prej gotov kakor ostali, naj pristavi za zajtrk, da po opravljenem delu vsi člani družine skupno zajtrkujejo.

Vendar s tem še ni opravljena vsa razbremenitev. Ko pridejo družinski člani opoldne domov, dobe kosilo, ki ga je skuhala gospodinja, medtem ko so šli oni na dopoldanski nedeljski izprehod. Da ji izkažejo malo hvaležnosti, naj ji pomagajo pri pospravljanju po kosilu. Eden naj ji znoši skup vso posodo, da ji bo za pomivanje pri roki, drugi naj pomito posodo pobriše, tretji naj pomete kuhinjo itd.

Vsakdo naj pač odzame gospodinjki nekaj dela pri pospravljanju kuhinje po kosilu, ki ga drugače opravi sama. Tako bo v najkrajšem času pospravljeno in gospodinja bo lahko mirno legla in si privoščila počitek, ki ga zasluži, enako kakor ostali, za delo vsega tedna.

NAS NAGRADNI NATEČAJ

Kotiček za praktične gospodinj

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir.

Makaroni v omaki

Kuhaj makarone v neslani vodi, nato jih odcedi in preplakni ter stresi v omako, ki si jo pripravila iz bledega prežganja, malo mleka ali vode, dodaj, če imaš, malo kvasa, če ne pa malo krompirjevih rezin.

Makarone stresi v omako, ko je dovolj gladka, nato naj še nekaj časa vre in ko serviraš, dodaj še drobno srezan petušilj. M. S.

Deset zapovedi za kolesarko

1. Ne naslanjaj kolesa na zid, ker se lahko okruži lošč, ampak si rajši pritrdi na ogrodje majhno stojalce. Po vsaki vožnji v dežju zdrigni vse dele s suho krpo in nato obriši z drugo, ki si jo malo pokapljala z oljem ali petrolejem. Mastna plast varuje pred rjavenjem.

2. Dobro maži z oljem os pedalov. 3. Od časa do časa temeljito osnaži verigo in jo potem namaži z oljem za kolo. Ne napni premočno verige, ker prenapeta otežuje vožnjo.

4. Ne razdiraj sama krogličnih ležišč, ampak jih od zunaj pridno snaži in obrižaj z oljem skozi odprtino, prirejeno v ta namen. Preveč ne smeš namazati, ker začne pri odprtini kapljati ven. Pokrpeček dobro po mazanju zapri.

5. Špice zelo rade zarjavijo, zato jih moraš redno snažiti, obenem pa morajo biti pravilno napete.

6. Tudi blatišča rada rjavijo. Snaži jih in če kolo dalje časa stoji na enem mestu, kar ni priporočljivo, moraš kolesa večkrat obrniti, da ni teža vedno na enem mestu. Najbolje storiš, če kolo obrneš tako, da stoji na sedežu in balanci. Če blatišča dobe rjaste madeže, jih namaži z maslačko.

7. Ne postavljaj kolesa k peči ali na sonce, ker toplota škoduje gumiju, ki postane neprožen in se začne lomiti. Plašči se tudi pokvari, če ne gledaš, po kakšni poti se voziš, ali če so zračnice premalo trdo napolnjene z zrakom.

8. Dinamska svetilka ne zahteva posebne nege, medtem ko moraš sam dinamo večkrat naoljiti. Poleg tega moraš pogledati, da kolesce pravilno teče po platišču. Pretrgano žico obnovi. Ne popravljaš je z izolirnim trakom, ker je žica v tem primeru preperela.

9. Sedež dobro naravnaj in močno pritrdi, tako da se boš lahko mirno

peljala, ne pa drsela naprej, nazaj ali na stran. Pokrij ga z blagom, ker usnje rado pušča barvo.

10. Nikdar se ne vozi na daljšo pot brez zračne sesalke in reparaturnega pribora.

Snažna polt

Nekateri ljudje se na vse načine mučijo, da bi imeli čisto polt na obrazu in rokah. Da bomo to dosegli, moramo vedeti za vzrok njenega nastanka. Za nesnažno polt sta lahko dva vzroka.

Eden je neredna ali slaba prebava, drugi pa kakšen izpuščaj, tkzv. infekcija kože same.

Če je vzrok v neredni ali slabi prebavi, ne pomaga nobeno umivanje polti, zakaj izpuščaj pride od znotraj. V tem primeru je treba gledati na redno prebavljanje in tudi na izbiro hrane. Nekatere jedi ne smemo jesti skupaj, ker nam povzročajo slabosti, druge naš organizem ne prenese, itd. Najboljše je, če si skušate najprej urediti hrano, nato pa še prebavo. Kmalu bo koža čista.

V drugem primeru, infekciji, je pa najboljše, če greste h kožnemu zdravniku, ki vam bo dal primerna mazila. Mogoče se bo koža najprej olupila, kar ne bo preveč lepo, a nova koža bo prosta vseh izpuščajev.

Kako osvežimo star kruh

Včasih nam ostane kakšen kos kruha in vsakdo nima tako dobrih zob, da bi jedel trd kruh. Osvežite ga!

Zavijte kruh za nekaj minut v vlažno krpo ali ga pa poskropite z vodo, nato ga odvijte in denite za 1/4 ure v srednje toplo pečico. Kruh bo po tem času svež in se ne bo prav nič razlikoval od sveže pečene kruha.

Porabni nasveti

Čevljskih trakov ne zavozlaite ko se utrgajo, ampak sešite oba konca skupaj. Tako popravljen trak boš za lahkoto pretikal skozi luknjice.

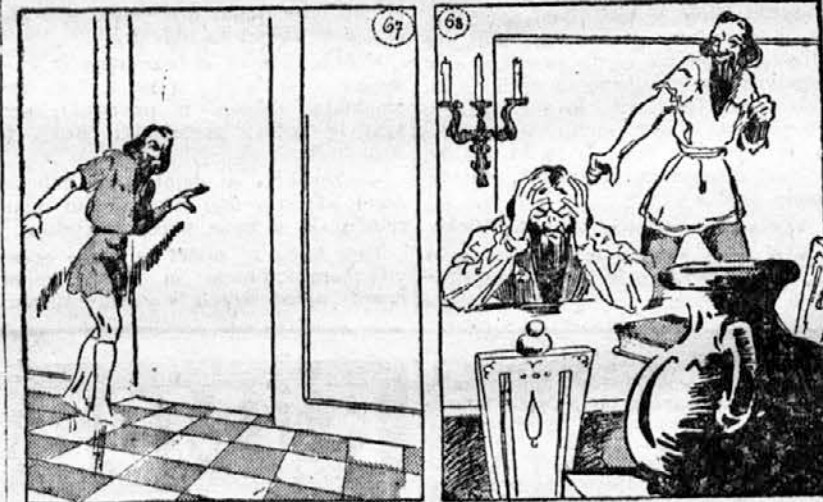
Črve v lesu najuspešneje odstranite, če v njihove luknjice nalijete bencina, petroleja, terpentina, salmiala ali etra.

Če se likalnik lepi na škrobano perilo, denite v vodo, v kateri raztopite škrob, nekaj zrn soli in likalnik vam bo gladko teklo po blagu.

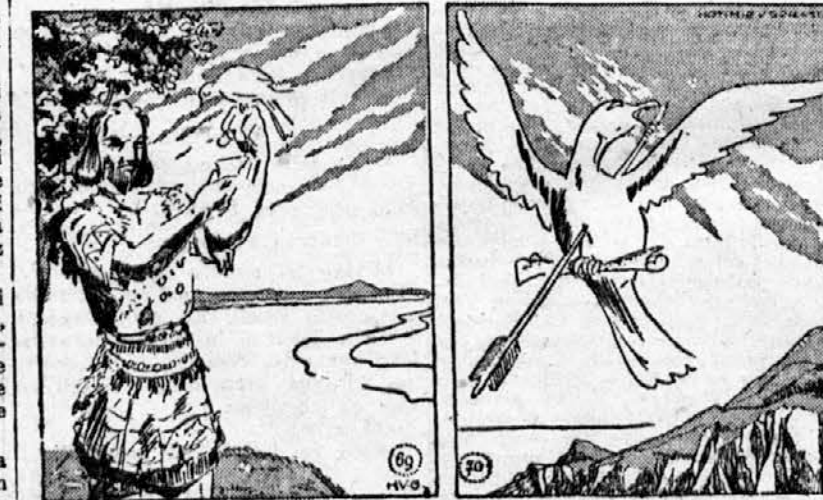
Voščen madež iz obleke odstranite, če položite na ono mesto pivnik, nanj pa vroč nož ali pri večjih madežih likalnik. Vošek se zaradi vročine stopi, pivnik pa ga takoj popije. Vendar se na ta način odstranijo samo bolj sveži madeži.

Trije začarani bratje

PO ČESKI PRIPOVEDKI PRIREDIL HOTIMIR V. GORAZD

Prekanjeni in zviti rdečehradec Spletko je pa imel povsod oči in ušesa. Nekega dne je šel mimo Sinjine sobe in zaslišal skozi vrata vesel smeh. Sinja se je pogovarjala s svojim zaupnikom zdravnikom in tako je iz njunega razgovora izvedel, da ga kraljična le vleče za nos. Ves divji je odšel h kralju, mu povedal, da Sinja samo hlini bolezen, in je zato zahteval, da kralj nemudoma izpolni svojo kraljevsko obljubo in prislili uporno hčerko k poroki.

Spot se je znašla Sinja v veliki stiski in spet je golobica odletela z belim pisemcem v daljne dežele, da pošle Vojska. Našla ga je na parobku džungle in dobila od njega odgovor, s katerim se je vrnila proti Cvetogradu. Naključje je pa hotelo, da je golobica letela preko dežele brezsrčnega in požrešnega ljudstva, ki je najrajši pobijalo in jedlo ptice. Tam jo je zadel strelca in med pustim skalovjem je obležala mrtva z Vojskovim pisemcem.

Namesto „je-joja“

KOMBOLOGI

S čim se kratkočasijo Grki

Kadar Grk opravi svoje vsakdanje delo, navadno obsedi za svojo pisano stojnico ali pred vrati prodajalnice; včasih pa sede za kamnitno mizico, v kateri izmed neštetihi kavarn, prekriža noge, v roki pa vrta kakor rožni venec niz rjavih ali zlatorumenih biserov, nabranih na sklenjeni vrvi.

Ta biserni venec izvira še iz turškega gospostva in se zove »Kombolog«, zvenj pa v nagli govorici ne kako »Komboloic«. Če bi radi dognali pomen temu nazivu, naletite na dva pojma, ki pa skupno nimata pravega smisla: grški »kompos« ali »kombos« pomenj namreč voz, »loghi«, izvira-jo iz »Logos«, pa besedo ali zakon. Od te plati bi bil torej globlji pomen igre »Kombologhi« nerazjasnen.

Grkom je prirojeno veselje do igre in igranja. Oglejte si antično posodje. Na marsikateri vazji najdemo igralce »jojoja«, igre, ki zahteva posebno spretnost: po niti tekoče kolesce pada; samo trzaj za vrvo, navito okrog prsta, in že se ustavi ali pa požene spet po niti navzgor. Saj poznate to igro, pred kakšnimi desetimi leti je bila tudi pri nas nekaj časa v modi. Na Grškem pa je igra »jo-jo« očitno nadomestila Kombologi. Povsod namreč srečavaš moške s bisernimi vencji v rokah: na postajah cestne železnice

si z njimi krajšajo čakanje; v gledališčih in kinu jim venomer drse skozi prste kakor perpetuum mobile; celo pri kopanju na faleruskim obali jih ne morejo pogrešati. Kdor se pobliže zanima in igralce natančneje opazuje, kmalu zazna nešteto variacij v prebiranju jagod, katerim številko na vrvi ni določeno. Eden jemlje po dva in dva bisera hkrati, drugi po enega izpušča, tretji pa šteje vsako peto ali sedmo kroglico. Vsakdo ima svojo posebno metodo, kakršna se pač najbolj prilaga njegovemu temperamentu. Če pa tega ali onega izmed njih vprašaš zastran tega, ti samo odkima in te, vljudo sicer, a odločno odpravi, ker si ga bil zmotil v igri.

Kdo ve, morala pa je Grku Kombologi neke vrste duševna higiena? Njegova vroča, že v govorici razodevala se, kipeča nrv je našla v tej igri sproščenja; pomirjuje ga, ker se ga mehanično vsega polasti. Taka ko prsti enolično prebirajo jagode, se mu notranjost kar sama uravnovesi in, ujet v igro, najde Grk svoj mir, ki je sicer njegovemu bistvu tuj; najde ga, kakor ga drugi, hladnejši severnjaki najdejo v preprosti delavnosti vsakdanjega življenja; saj ta daje človekovemu bivanju na zemlji pravi smisel.

sencah ostro odražajo kosti njegove roke, a le kosti, kakor da mehkega tkiva okrog njih vobče ni. Čudoviti žarki so odkriti in z njimi radioskopija, malo kasneje tudi radiografija, in Röntgenovi žarki postanejo zdravnikom najvažnejša diagnostična opora.

Kako veliko vlogo igra v raziskovanju prav naključje, potrjuje enako zgovorno odkritje slavnega francoskega fizika Henrija Beguerela o radioaktivnosti snovi. Rano umrlj Henri Poincaré je že načel vprašanje, ali ni nastanek žarkov posledica neke lastnosti fluorescirajočih teles. Da bi to domnevo potrdil, se je Beguerel po temeljiti pripravi odločil, da natanko preišče značilno fluorescirajočo snov transulfat. Meglenega februarkega dne pokrije s črnim papirjem ploščo, občutljivo za svetlobo, in položi nanjo nekaj kristalov uranovega sulfata, vmes pa bakren križec.

Sonca pa kar noče biti. Zato vzame, že ves nestrepen, čez nekaj dni ploščo iz zaščitnega omota, da jo razvije na slepo srečo. V svoje veliko začudenje pa opazi na njej različne sledove urana, česar nikakor ni bil pričakoval, čeprav je bil uranovo so hranil v temi: uranovi kristali so bili črni, križec pa svetel.

Tako je tudi zgolj naključje pokazalo radioaktivnost tvarin.

Kako se žuželke branijo

Napisal profesor Paul Calinescu

Žuželke imajo mnogo sovražnikov, pred katerimi se branijo na različne načine.

Nekatere žuželke si nadenejo odrte kože svojih sovražnikov ali oblačila močnih bojevnikov, da prevarajo svojega močnejšega sovražnika; druge spet se branijo tako, da brizgajo na svojega nasprotnika dražljive tekočine in celo strupene pline.

Večina žuželk pa se skuša rešiti z begom, kakor n. pr. muha, ki ob najmanjši nevarnosti bliskovito odleti, medtem ko druge, manj okretne žuželke, ne morejo drugače ubežati nevarnosti kakor tako, da se zatečejo v slučajna ali pa že vnaprej pripravljena skrišališča: hrošč n. pr. se skrije pod kak kamen, cvrček skuša pa pribežati v svojo luknjo.

Mnoge žuželke, posebno še njih ličinke živijo pod zemljo in nekatere si uredijo pravo pravcoto podzemeljsko hišo s čisto pravimi vrati. Tako je znan primer nekega velikega pajka, ki si zgradi svoje bivališče tako, da si pod zemljo skopije navpično galerijo, ki jo tapetira z nežno pajčevino. Nato napravi neke vrste pokrovko, ki se popolnoma sklada s širino odprtine galerije. Ta pokrovka je iz pajčevine in pokrita s prstjo. Tako more pajk ob najmanjši nevarnosti zapreti vhod od znotraj in nihče ne bo opazil tako dobro zakritega skrišališča.

Nekatere žuželke imajo varovalne barve ali znake, ali pa se obdajo z nekako preobleko iz čudnih snovi, da se zakrijejo pred svojimi zasledovalci. Znano je, da se nekatere ličinke, ki se hranijo s tkaninami, v sili poslužijo volne ali bombaža, kakršna je pač vrsta blaga, in jih tudi še tako izvežbani tkalci le s težavo izsledijo. Nekatere žuželke se obdajo z oblačili, napravljenimi iz maha ali lišaja, da jih le zelo izurjeno oko more prepoznati.

Druge žuželke se delajo, kakor da bi bile mrtve. Ugotovljeno je, da so to tiste vrste žuželk, ki nimajo druge obrambe. Nekatere žuželke, ki jih je sovražnik presenetil na veji ali listu, se spustijo na tla med travo in suho listje, kjer upajo, da so varne pred zasledovalci. Mnoge žuželke pa so

znane po tem, da se postavijo v grožnjo »pozor«.

Niso vse žuželke opremljene s obrambnim orožjem; nekatere samo hlinijo priprave za borbo in skušajo svojega nasprotnika pognati v beg z najrazličnejšimi strašilnimi sredstvi, n. pr. tako, da razširijo okoli sebe neznošen smrad, ki zadrži sovražnika v določeni oddaljenosti, ali pa s pikom. V to vrsto spadajo tudi strupeni in pogosto zelo nevarni piki os, čebel in škorpionov, pa tudi nekatere večjih ali manjših pajkov.

Nekatere žuželke izločujejo v nevarnosti strupene pline, kakor n. pr. mali brachinus. Ta živi v majhnih skupinah pod kamni na suhih krajih in v nevarnosti spusti z neznatnim pokom nekakšen belkast prah, ki je njegovo edino obrambno orožje.

Iz vsega tega je razvidno, da se tudi žuželke enako kakor ljudje branijo na najrazličnejše načine: z borbo, blufom, orožjem in celo s strupenimi plini.

Vzgoja k točnosti

Bismarck je že od mladosti sovražil netočnost. Sam je bil vedno do minute točen.

Kot avskultator v Berlinu je dal svoje čevlje v popravilo nekemu čevljarju v Kronske ulici, ki je bil sicer zelo sposoben obrtnik, a izredno nezanesljiv človek, ker ni opravil sprejetega dela nikoli do obljubljenega roka. Nekoč pa je svojo običajno netočnost celo tako presegel, da je Bismarcka minila vsa potrpežljivost. In našel je pravo sredstvo, da ozdravi gospoda čevljskega mojstra njegove nerednosti.

Poslal je, potem ko kljub vsemu nadlegovanju še vedno ni dobil svojih škornjev, nekega jutra ob šestih svojega slugo v Kronske ulice in mu naročil, naj vpraša, ali so škornji za gospoda pl. Bismarcka že narejeni. Čevljar je dejal, da še niso, in sluga je odšel. Čez deset minut se je javil drug odposlanec z enakim vprašanjem, potem tretji, in tako je šlo dalje brez konca ves dopoldan in ves popoldan. Mojstru se je že vrtelo v glavi od vedno novih povpraševalcev po Bismarckovih škornjih. Toda zvečer so bili škornji vendarle izgotovljeni.

Bismarck je z brezobzirno uporabo svojega nasilnega zdravljenja čevljarjeve netočnosti uveljavil svojo voljo. Vzgojil si je čevljarja, čigar točnost je bila poslej vzvišena nad vsako grajo.

Beethoven in pajek

Beethoven v poznějšíh letih nikoli ni igral gosli, kot deček je bil pa tako vnet za njo, da je ob njih v svoji samotni izbici večkrat na vse druge pozabil; mati ga je morala čisto karati, preden ga je priklicala k jedi.

Nekoč je ob taki priliki zagledala pajka, visečega na nitki ravno nad sinovimi goslimi. Strgala ga je s stropa, ga vrgla na tla in pohodila. Razjarjen je tedaj zagnal Beethoven violino po tleh in stopil nanjo, da se je zdrobila ter ni poslej nikdar več igral na gosli. V samotni kamriji je bil namreč tisti pajek njegov edini poslušalec.

Spanje zimskih oblek

Zima je minila in zdaj ne bomo več nosili oblek, ki so nas varovale pred mrazom. Da bodo te obleke jeseni spet čedne in takoj uporabne, si zapomni tole:

Obleke, ki jih spraviš, morajo biti popolnoma čiste. Operi vse, kar se da prati, ostalo oddaj v kemično snaženje. Ne delaj izjem za noben predmet; zakaj obleke, ki smo jih nosile, tudi če so videti sveže, imajo vedno neki duh in so prava paša za molje.

Če skladaš obleke v škatle, napiši na pokrov njih vsebino. To ti bo olajšalo iskanje.

Ne zavij ničesar le na pol. Vse mora biti popolnoma zaprto, tako da je varno pred prahom in molji.

Preden zaviješ volno, jo posuj s kakšnim sredstvom proti moljem.

Škatle, v katere spravljaš obleke, perilo itd., obloži s svežim časopisnim papirjem. Če moreš, ga poprej zmoli s terpentinom. Med obleke položi tudi nekaj časopisnih listov.

Kdo ugame?

Kako pride voda v kozarec?

»Tu imam majhen krožnik z nekaj vode – nekako štiri do pet žlic je – in tu imam kozarec. Kako pride voda v kozarec, ki je postavljen na krožnik z odprtino navzdol?« je vprašal prekanjeni stric Štefan svoje nečake.

Kako torej?

Odgovor:

»Zgodilo se je, da je voda iz krožnika v kozarec prišla po kapljicah, ki so padle na krožnik in se spustile v kozarec.«

Izdajatelj: Karel Bratuša. — Urednik: Hugo Kern. — Za tiskarno Merkur: O. Mihalek.